

Affaldssektoren i Nordjylland

Omstilling til cirkulær økonomi

Anbefaling til sammenlægning
af AVV I/S og I/S RenoNord

September 2021

OMSTILLING AF AFFALDSSEKTOREN TIL CIRKULÆR ØKONOMI I NORDJYLLAND

Med den politiske aftale "Klimaplan for grøn affaldssektor og cirkulær økonomi" samt Regeringens "Handlingsplan for cirkulær økonomi" er der sat ambitiøse målsætninger for affaldssektoren, som i 2030 skal være klimaneutral. Dette skal bl.a. ske gennem reducere af affaldsmængder, sortering af mere affald til genanvendelse samt 30% reducere af kapaciteten til affaldsforbrænding.

Det kræver, at kommunerne håndterer affald på innovative og mere effektive måder, så de klimamæssige ambitioner kan realiseres uden at påføre forbrugerne store afgiftsstigninger.

Brønderslev, Hjørring, Jammerbugt, Mariagerfjord, Rebild og Aalborg Kommuner ønsker at tegne de første store streger på, hvordan affaldssektoren kan se ud i fremtiden. Det er tid til at sætte konkret handling bag ordene om at gøre affald til ressourcer i større skala. Det kalder på store forandringer og der er brug for handling. I Nordjylland har vi stærke erfaringer med cirkulær økonomi og ser en mulighed for at gå forrest og vise vejen for fremtidens ressource- og klimafællesskaber. Til gavn for Nordjylland og hele Danmark.

Som et vigtigt skridt på vejen til et styrket nordjysk samarbejde, der gør kommunerne bedre rustet til en eventuel kommende liberalisering af affaldssektoren, ny lovgivning mv. arbejder de 6 ejerkommuner bag AVV I/S og I/S Reno-Nord på at belyse en model, hvor de to kommunale affaldsfællesskaber samles i et samlet nyt kommunalt affaldsfællesskab med fælles ejerskab.

Dette dokument er målrettet politikerne i de 6 ejerkommuner bag AVV I/S og I/S Reno-Nord. Der er tale om et dynamisk dokument. Dokumentet viser derfor status i processen, som den er pr. 27. september 2021. Dokumentet opdateres og udbygges frem mod den politiske behandling i ejerkommuner, fx med de nye spørgsmål/svar, der opstår undervejs i processen.

SAMMENLÆGNING AF AVV I/S OG I/S RENO-NORD

Projektgruppen, som har set på mulige modeller for at skabe de bedst mulige rammer for visionen, anbefaler en fusion af affaldsfællesskaberne AVV I/S og I/S Reno-Nord til ét samlet § 60-fællesskab, der herefter varetager den samlede kreds af aktiviteter, som i dag udøves af henholdsvis AVV I/S og I/S Reno-Nord. Efter politisk behandling i ejerkommunerne i juni 2021 arbejdes der således videre med belysning af ét samlet § 60-fællesskab.

Anbefalingen er begrundet i nedenstående punkter:

1. Styrket udnyttelse af de eksisterende anlæg.

Fusionen giver mulighed for at udnytte kapaciteten på de eksisterende energianlæg, deponi mv. mere optimalt. Det vil bl.a. kunne mindske udgifter til mellemlagring af affald. Fusionen giver desuden mulighed for en mere velplanlagt nordjysk kapacitetstilpasning i forbindelse med gennemførelsen af regeringens ambitioner i klimaplanen. Ledig kapacitet kan udnyttes til nye cirkulære tiltag som

f.eks. forsøgsprojektet på AVV I/S med udvinding af fosfor, der er en knap ressource på verdensplan.

2. Styrket udvikling af den cirkulære økonomi i Nordjylland.

Fusionen bidrager til en styrket udvikling af den cirkulære økonomi i Nordjylland, og er helt i tråd med klimaaftalen ift. øget kommunalt samarbejde om indsamling og afsætning, samt anbefalingerne fra det regionale vækstteam vedrørende "Nordjylland som foregangsregion for fremtidens grønne erhverv". Ejerkommunerne får med fusionen mulighed for at sætte dagsordenen for den fremtidige cirkulære økonomi og realisere visionen om at gå forrest. Dette understøtter regionens målsætning om at genbruge og genanvende så meget som muligt, så længe det er bæredygtigt i forhold til både økonomiske, miljømæssige og sociale perspektiver. Ejerkommunerne og affaldsfællesskaberne får mulighed for at opskalere igangværende aktiviteter, f.eks. socialøkonomisk virksomhed, så de gode initiativer kan bredes ud, og flere borgere kan få gavn af det. Samtidig vil et styrket samarbejde mellem affaldsfællesskaberne skabe tydeligere rammer mellem de forskellige aktører, der er på tværs af affaldsområdet, hvilket giver bedre muligheder for offentlig-private samarbejder.

3. Fastholdelse og nyttiggørelse af genanvendelige affaldsmængder i Nordjylland.

Fusionen understøtter fastholdelse og nyttiggørelse af genanvendelige affaldsmængder i Nordjylland. Ejerkommunerne og affaldsfællesskaberne skal have de nordjyske virksomheder med i den grønne omstilling, så de kan aftage og genbruge de indsamlede fraktioner. Fusionen giver et samlet affaldsfællesskab mulighed for at understøtte udviklingen mod større mængder og ensretning af indsamling. Dette kan skabe et volumen af ensartede fraktioner, der sikrer, at aftagere betragter det samlede affaldsfællesskab som en troværdig leverandør, der kan levere en aftalt mængde til aftalt tid og pris. Med større volumen er det også muligt at stille større krav i udbud om f.eks. sporbarhed, som giver borgerne gennemsigtighed ift. arbejdet med cirkulær økonomi.

4. Mulighed for at indfri de stadig stigende krav og forventninger.

Fusion forventes at bidrage til at effektivisere affaldsfællesskabernes drift, så der skabes mulighed for at indfri de stadig stigende krav og forventninger. Ejerkommunerne ønsker at styrke serviceniveauet for affaldshåndteringen i ejerkommunerne med fusionen. Ejerkommunerne og et samlet affaldsfællesskab vil lære af hinanden, og bruge

hinandens erfaringer. Fusionen har potentiale for at skabe stordriftsfordele i forhold til både administration og drift, som kan geninvesteres i et styrket affaldsområde i Nordjylland.

5. Plads til at deltage i de dele af samarbejdet, de finder interessant og givtigt.

Fusionen giver plads til, at ejerkommunerne hver især kan deltage i de dele af samarbejdet, de finder interessant og givtigt. Samarbejdet bliver fleksibelt, så ejerkommunerne kan foretage til- og fravalg i samarbejdet, alt efter hvad der giver mening i de respektive kommuner. Modellen giver samarbejdspartnerne mulighed for at agere hurtigt og tilpasse sig fremtidige politiske aftaler. Hvis ejerkommunerne og affaldsfællesskaberne skal opnå de ønskede synergier ved fusionen, er det dog samtidig vigtigt, at alle kommuner forpligter sig og udnytter mulighederne for at samarbejde om flere fælles løsninger end dem AVV I/S og I/S Reno-Nord varetager i dag. I fremtiden vil andre kommuner kunne indgå i samarbejdet på samme vilkår som de nuværende partnere. Ejerkommunerne giver plads til lokale initiativer og perspektiver. Det fremtidige samarbejde rummer respekt for lokalsamfundene i Nordjylland og omfavner lokalt politisk og frivilligt engagement. Også i fremtiden kan hver kommune levere og forme det serviceniveau, som de ønsker.

6. Mulighed for at indtænke sektorkobling.

Fusionen skal sikre bedre mulighed for at indtænke sektorkobling. Eksempelvis kan kommunerne tage højde for at den mængde restaffald, der fortsat vil være til forbrænding, brændes der, hvor der 1) er forbrugere til at aftage varmen, og hvor 2) implementeringen af grøn energi kan understøttes. Herudover giver det mulighed for at være med til at udvikle fremtidens grønne løsninger, f.eks. CO₂-fangst på energianlæg, grønne brændsler, P2X, recirkulere fosfor mv. Der vil kunne tiltrækkes grønne investeringer til Nordjylland og skabes øget beskæftigelse i samarbejde med vidensinstitutioner (fx AAU) og lokale virksomheder.

7. Bedre forhandlingsposition i forhold til ny statslig regulering.

Fusionen medfører, at ejerkommunerne opnår en bedre forhandlingsposition i forhold til ny statslig regulering. Ejerkommunerne viser gennem fusionen, at de tager ansvar for at gennemføre regeringens ambitioner på en realistisk, klog og merværdiskabende måde. Ejerkommunerne viser sig som en stærk samlet spiller, som har mod på og lyst til at påvirke den fremtidige udvikling på området. På sigt kan det være en mulighed at koordinere fælles strategiske elementer i de kommunale affaldsplanner og derved arbejde som en samlet enhed.

VARME SPØRGSMÅL 1/3

BAGGRUND

Hvorfor skal de to affaldsfællesskaber fusioneres til ét samlet, i stedet for blot at styrke samarbejdet mellem to selvstændige affaldsfællesskaber?

Et væsentligt formål med det tættere samarbejde er at skabe mest muligt miljø for pengene. Det forudsætter optimering af opgaveløsningen på tværs og realisering af økonomiske synergier. Erfaringer fra andre samarbejder viser, at sådanne gevinster bedst realiseres under én fælles ledelse.

Ved at fastholde to affaldsfællesskaber vil man løbende skulle aftale alle former for samarbejde formelt, hvilket vil medføre administrative og praktiske byrder. Dertil vil der i en række tilfælde være behov for at gennemføre udbud, og man kan således ikke garantere, at samarbejdet kan etableres mellem de to affaldsfællesskaber. Hertil kommer, at kommunalfuldmagtsreglerne begrænser de to fællesskabers muligheder for at udføre opgaver for hinanden. Det er således vurderingen, at et samlet affaldsfællesskab på bedste vis kan indfri de visioner ejerne har, samt sikre et stærkt og levedygtigt affaldsfællesskab i Nordjylland.

Projektgruppen vurderer, at et samlet fællesskab vil stå stærkest muligt, når affaldsreformen får fuld virkning. Det gælder fx i forhold til det forventede krav om selskabsførelse af forbrændingsanlæg og behandlings- og sorteringsanlæg (større enhed til at bære en forholdsmæssigt mindre omkostning). Hvis lovgivningen fremadrettet vil

medføre, at fællesskabet skal afhænde aktiviteter, kan større volumen i de enkelte aktiviteter også gøre disse mere attraktive ved et salg.

Hvad er status på udmøntningen af "Klimaplan for grøn affaldssektor og cirkulær økonomi" fra 16. juni 2020?

Det lovforberedende arbejde i forhold til selskabsførelse af eksisterende kommunale anlæg til behandling og sortering af genanvendeligt er i gang. Dette kan få betydning for ejerforholdene for sorteringsanlægget for plast og metal på I/S Reno-Nord. Den forventede tidsplan er, at der sendes et lovforslag i høring i efteråret 2021.

Det lovforberedende arbejde i forhold til en liberalisering af affaldsforbrændingen er i gang. Dette medfører sandsynligvis krav om udbud af forbrændingsegnet affald, samt krav om selskabsførelse af affaldsenergianlæg. Det er endnu ukendt, hvad de præcise vilkår bliver. Den forventede tidsplan er, at der kan sendes et lovforslag i høring i sommeren 2022.

Gør ejerkommunerne kun dette, fordi politikerne på Christiansborg kræver det?

Ejerkommunerne gør dette, fordi ejerkommunerne står stærkere i Nordjylland i fællesskab. Samtidig skal ejerkommunerne, ligesom alle andre, følge den regulering som besluttet af Folketinget.

Hvordan sikrer ejerkommunerne opfyldelse af ambitionen?

Ved at fusionere de to affaldsfællesskaber skaber ejerkommunerne de bedst mulige rammer for den videre udvikling af AVV I/S og I/S Reno-Nord. Dermed skabes også de bedst mulige forudsætninger for at realisere ambitionerne.

VEDTÆGTER OG BESTYRELSESFORHOLD

Vil der være vetoret for ejerkommunerne i forhold til væsentlige beslutninger, eller skal alle følge flertallets beslutninger?

Der vil være vetoret for den enkelte ejerkommune, når det kommer til en række centrale beslutninger, ligesom en række beslutninger vil have andre former for mindretalsbeskyttelse i affaldsfællesskabets vedtægter.

Hvad skal det nye affaldsfællesskab hedde?

Det vil være op til den nye bestyrelse at sikre en proces, der fastlægger affaldsfællesskabets nye navn. Arbejdstitlen i det formelle arbejde frem mod en eventuel fusion vil være I/S Reno-Nord.

Hvordan sammensættes bestyrelsen?

Bestyrelsen sammensættes med 2 medlemmer udpeget af hhv. Brønderslev kommune, Jammerbugt kommune, Mariagerfjord kommune og Rebild kommune, 3 medlemmer fra Hjørring kommune og 6 medlemmer fra Aalborg kommune. Det vil sige, at der i alt vil være 17 medlemmer af bestyrelsen.

VARME SPØRGSMÅL 2/3

Der nedsættes et forretningsudvalg, når bestyrelsen konstituerer sig. Forretningsudvalget vil bestå af formandsskabet, som udgøres af bestyrelsens formand og to næstformænd.

Hvad sker der med aktiviteterne i Cirkulær Nord Fonden, hvis der gennemføres en fusion?

Aktiviteterne i Cirkulær Nord Fonden er ikke en del af fusionen og vil som udgangspunkt fortsætte uforandret. De rettigheder, som AVV I/S har i relation til udpegning til fx fondens bestyrelse, vil overgå til det nye affaldsfællesskab, som en mulighed man frivilligt kan vælge at benytte sig af.

ORGANISATION

Hvem er ledelsen i det nye affaldsfællesskab?

Det er ikke afgjort, hvem der skal indgå i ledelsen af det nye affaldsfællesskab, og formelt er det også kun den nye bestyrelse, som kan træffe den beslutning. Det er et klart ønske, at de nuværende personer i ledelserne i AVV I/S og I/S Reno-Nord også fortsætter i centrale roller i det nye affaldsfællesskab.

Hvad betyder dette for "skraldemanden"?

Der vil ikke umiddelbart være konsekvenser for medarbejderne på renovationsområdet i nogen af ejerkommunerne bag hverken AVV I/S eller I/S Reno-Nord.

Skal der afskediges medarbejdere i processen?

Der er ikke en forventning om reduktion af medarbejdere som konsekvens af sammenlægningen af de to affaldsfællesskaber.

Sker der en centralisering af arbejdspladser?

Der vil være fysisk tilstedeværelse i både Hjørring og Aalborg efter fusionen. Den præcise placering af funktionerne er ikke fastlagt endnu. Der er (p.t.) ikke planlagt en generel centralisering af hverken driftsmedarbejdere eller administrative medarbejdere på en af de to lokationer.

Hvor skal hovedkontoret placeres?

Der er ikke taget stilling til, om der skal etableres et hovedkontor, og hvad det eventuelt vil indebære at være "hovedkontor". Der vil være fysisk tilstedeværelse i både Hjørring og Aalborg efter fusionen.

ØKONOMI

Hvis ejerkommunerne fusionerer AVV I/S og I/S Reno-Nord, skal ejerkommunerne så hæfte for gælden fra begge fællesskaber?

Det forventes, at fælles hæftelser kun vil være relevant i relation til de områder, hvor ejerkommunerne vælger at have fælles opgaveløsning. Hvis en ejerkommune kun deltager i en delmængde af opgaveporteføljen i det nye I/S, vil ejerkommunen kun hæfte for den forpligtelserne knyttet til de opgaver, ejerkommunen deltager i. Forud for fusionen gennemfører ejerkommunerne en gennemgang af

kontrakter, økonomi og driftsmæssige forhold, så ejerkommunerne, kan have tillid til, at der ikke opstår ubehagelige overraskelser. Der vil også være fokus på at sikre, at opsparede værdier fastholdes hos de relevante ejere – opsparede værdier gives ikke bort. Fusionen ændrer ikke på muligheden for, at en interessent kan træde ud. Da hæftelsen på eksisterende lån fortsætter, vil gældsfrihed i de eksisterende fællesskaber også være gældsfrihed i nyt fællesskab, og derfor forringes muligheden for at træde ud ikke.

Skal alle ejerkommunerne overdrage lige mange opgaver til nyt resourcefællesskab?

Nej. Det er fortsat hver enkelt ejerkommune, der selv fastsætter sit serviceniveau og sine ønsker til affaldsindsamlingen via sin affaldsplan.

Hvad sker der med affaldstaksterne og den historiske opsparing på energianlæggene?

Alt andet lige vil fusionen ikke betyde, at nogen kommer til at betale mere eller mindre i affaldstakster. Det forventes, at der vil ske forandringer i fremtiden i relation til eksempelvis en pris på udledning af CO₂, ændrede priser på el, investeringer i "carbon capture" mv. Dette vil kunne påvirke taksterne, men det er uvist hvordan. Disse forandringer er ikke relateret til fusionen og vil således ramme affaldsfællesskaberne, uanset om der gennemføres en fusion eller ej. Historisk opsparing føres på kommunespecifikke kapitalkonti, hvorfor den historiske opsparing fastholdes.

VARME SPØRGSMÅL 3/3

DRIFT

Skal energianlægget i Hjørring lukkes?

Nej. Med fusionen af AVV I/S og I/S Reno-Nord skabes der basis for fortsat drift og omstilling af energianlæggene. Den fremtidige regulering og teknologiske udvikling vil være med til at afgøre, hvordan de rette fremtidige investeringer ser ud, og hvordan den optimale drift ser ud.

Skal affald fra Reno-Nord køres til Hjørring?

Ja – måske. Når der etableres et samlet affaldsfællesskab, vil det være naturligt at analysere og optimere på brugen af anlæggene. Derfor er det muligt, at affald fra Reno-Nord ender i Hjørring.

Hvordan er sammenhængen med ressourceparken ved I/S Reno-Nord?

Planerne vedrørende ressourceparken søges realiseret som planlagt. Aalborg Kommune får blot en endnu stærkere partner til ressourceparken i det nye affaldsfællesskab, og får muligheden for at trække på de mange stærke kompetencer og erfaringer, som er til stede i AVV I/S. Ressourceparken er et godt eksempel på, at en ejerkommune har taget forskud på at tilføre nye opgaver til det nye affaldsfællesskab, idet man allerede i fase 1 lægger hele Aalborg Kommunes håndtering af ha-veaffald over i I/S Reno-Nord og dermed potentielt i det nye affaldsfællesskab.

Kan frasalg af sorteringsanlæg undgås ved fusion?

Det er endnu uklart, hvordan den politiske aftale konkret udmøntes. Det er forhåbningen, at man med en endnu stærkere nordjysk stemme, kan få politikere og embedsmænd på Christiansborg i tale, således reguleringen fortsat tilgodeser muligheden for helt eller delvist ejerskab af sorteringsanlæg.

Udmelding om nyt sorteringsanlæg i Aalborg (Quantafuels), hvad giver det af udfordringer?

Det nye sorteringsanlæg er et naturligt skridt i udviklingen til at se på affald som en ressource. Ejerkommunerne håber, at der i fremtiden vil ske endnu flere af denne type investeringer i det nordjyske.

Foringes serviceniveauet i ejerkommunerne?

Det fremtidige samarbejde rummer respekt for lokalsamfundene i Nordjylland og omfavner lokalt politisk og frivilligt engagement. Også i fremtiden kan hver ejerkommune levere og forme det serviceniveau, som de ønsker.

Vil affaldsfællesskabet arbejde med ny teknologi eksempelvis "power to x"?

Affaldsfællesskabet vil følge med i udviklingen, og skulle der opstå en mulighed for at være en del af udviklingen indenfor fremtidens energisystem, vil dette blive overvejet nøje.

Vil der fortsat ske kørselsudligning i forhold til transporten af affald fra ejerkommunerne til energianlæggene?

Eksisterende kørselsudligningsordninger vil fortsætte uforandret.